

1

Харалд се събуди още по тъмно от някакъв трясък и бързо скочи на крака, опасявайки се, че една от дъските на кораба се е счупила.

Сталарът му Улвюр Буйния, който вече беше буден, му обясни, че две бъчви с вода се пръснали от студа.

Преди Харалд да успее да отговори, се пръсна още една. Улвюр събуди няколко от мъжете и им заповяда да откъртят леда от останалите бъчви, за да не изгубят запасите си от прясна вода. Кралският хирд, тръгнал на това пътуване, наброяваше близо двеста воители и няколко коня – пиеше се много вода.

– Кажете на мъжете да държат леда далеч от корабите. Скоро ще се съмне – заповяда Харалд и слезе долу на леда.

Надойдоха още мъже и не след дълго той чу как къртят леда, сковал морето, наред сумрака. Завързаха въжета за корабите, които се опънаха, и най-предният кораб се плъзна сред тънкия канал, който успяха да прокарат сред ледената обвивка. Но не стигна далече – все още беше заседнал в леда.

Улвюр отиде при Харалд и му събщи:

– Ще изгубим най-малкия от новите кораби.

– Защо чак сега научавам? – поинтересува се кралят и той му обясни, че мъжете на борда на кораба разбрали какво се случва чак когато се събудили от разцепването на дъски.

– Повреден е и пропуска вода, но ледът го придържа над повърхността. Ще стои така, докато накрая не бъде разрушен напълно и морето не го погълне – добави Улвюр и тръгна след Харалд, който се запъти към кораба с широки крачки. Тургейр Корабостроителя, който строеше кораби за него още откакто прекосиха Балтийско море преди повече от петнайсет години, вече беше там. Когато Харалд се завърна у дома след дълги години, прекарани във варяжката гвардия и на служба при великия княз Ярослав в Киев, също изгубиха кораби заради леда. Това му струва и син.

– Построил си ми лоши кораби, Тургейр – не издържат на малко лед – отбеляза кралят и огледа кораба. Множество дъски се бяха счупили, а явно и два шпангоута*. Корабът, който даже още не беше кръстил, беше ранен смъртоносно и не след дълго щеше да бъде напълно разрушен.

– Корабът е силен, но ледът се е вкопчил здраво в него. Тук, край провинцията Холугалан, има повече лед от което и да е място на норвежкото крайбрежие – заяви Тургейр.

– Помниш ли онзи път, когато прекосихме Балтийско море? И тогава обвини могъщите сили, с които Бог е дарил леда, за несгодите ни – напомни му Харалд, впивайки поглед в него.

Той отмести очи съвсем леко, но щом отново заговори, гласът му не трепна:

– Кралят е виждал как ледът разрушава и други кораби. Няма такъв плавателен съд, който да...

Харалд го спря с ръка – от оправдания никога нямаше полза.

---

* Шпангоут – напречен дървен или метален елемент в силовата конструкция на корабния корпус. Б.пр.

– Погрижи се мъжете да вземат всичко, което могат да носят; даже и дъски, с които може да ни се наложи да стягаме останалите кораби. Няма да отстъпим нищо доброволно на морето – отсеке той и продължи нататък на фона на първите слънчеви лъчи.

Най-предният кораб не беше стигнал далече. Харалд отиде при мъжете, които къртеха лед, и видя един мъртъв кон, легнал наблизо.

– Падна в канала и не можахме да го спасим – обясни му командирът, на когото Улвюр беше заповядал да ръководи къртенето.

– Тогава сложи мъже да теглят вместо него – нареди му Харалд.

Командирът отбеляза, че сега поне могат да си сварят конско месо.

Харалд обаче отсеке, че християните не ядат конско като прадедите си езичници, и продължи още малко нататък. Ставаше все по-светло и по-светло. Не можеше да види открито море, но там някъде свършваше ледът, който се беше разпрострял откъм сушата.

Именно оттам бяха дошли, когато изведнъж, вече наближили брега, бяха заседнали сред леда. Харалд беше изгубил един кораб, а останалите три не можеха да помръднат. Не им оставаше друго, освен да прокарат канал в леда и да ги дърпат, докато отново не достигнат вода, върху която могат да плават. Като мнозина преди тях.

Докато се стъмни, бяха издърпали корабите с десет дължини напред.

Улвюр настоя да тръгнат пеша към сушата, а Харалд не го сръза, тъй като го уважаваше най-много от всички в хирда си. Той и кралският знаменосец Хатълдор, син на Сноре Добрия, се бяха върнали от родните си стопанства в Исландия през лятото. Харалд се

радваше, че двамата му най-приблизени хора отново са при него. Бяха му подчинени и във варяжката гвардия и бяха до него, когато отвоюва кралската власт; Улвюр – като негов втори главнокомандващ, а Хатълдор – като най-смелия воин.

Харалд се обърна към сталара си и срещна разтревожения му поглед.

– Ако решим да слезем на сушата, няма да сме далеч от крайбрежието, а в най-лошия случай можем да отидем до един от островите. Затова ще изчакаме днес, а може би и утре, преди да напуснем корабите. Скоро ще разбереш какво да заповядаш на мъжете – реши той.

Бяха ходили до най-северната точка на Норвегия, а на връщане се бяха отбили на остров Бяркбой при местния хьовдинг Сигурд, сина на Туре Хрътката.

Бяха ги приветствали радушно. Старата вражда между двата рода не беше забравена, но никой не беше споменал, че бащата на Сигурд беше убил брата на Харалд, вече познат като свети Олав, в битката при Стиклестад.

Синове те им също се помириха. Най-големият син на Харалд, Магнус Кралския син, беше още малък, но вече беше силен и много смел. Синът на Сигурд Туресон бе същият и двамата бяха премерили сили във всичко.

Баща му управляваше цялата земя на север от Бяркбой точно като предците си. Беше забогатял от търговия с въжета от моржова кожа и сушена риба, за които получаваше добра цена на пазарите и в Норвегия, и в Англия, и даваше дължимото на краля в уреченото време. Харалд не искаше да превръща такъв хьовдинг в свой враг, така че всичко на Бяркбой бе добре уредено.

И все пак вероятно трябваше да отплава на юг по-рано. Улвюр твърдеше, че есента вече е дошла, но Харалд настояваше, че все още е лято; просто времето бързо се променяло толкова далече на север. Винаги беше така, но никой не беше очаквал да заседнат сред леда. Даже и Улвюр не бе споменавал тази възможност, докато бе настоявал да тръгнат по-бързо, защото трябвало да посетят още хора, преди да се отправят към Нидарос*. Там, край кралския престол, се събираше голяма флота от хьовдинги на задължителна военна служба, която щеше да се насочи към Дания през следващото лято.

Харалд размишляваше над всичко това, докато стоеше на носа на новия голям кораб „Олавсюден“ и наблюдаваше как мъжете отместваха ледени късове в един тесен канал. Те дърпаха, бутаха и придвижваха кораба с помощта на кирки. Снегът беше заменен от суграшица, което пораждаше надежда за по-топло време.

– Двама от мъжете са ходили до края на леда: при сегашното положение още дълго няма да можем да излезем в открито море – съобщи Улвюр на Харалд.

– Тогава командирите трябва да подканят хората да работят по-усилено – реши кралят и слезе долу на леда.

Улвюр отиде да поговори с няколко от мъжете, след което „Олавсюден“ се плъзна още малко напред, а двата по-малки кораба го последваха.

– Вятърът и вълните втвърдяват леда, а нататък е по-лошо – отбеляза Улвюр.

– Почти същото е – възрази Харалд, при което исландецът го наблюдава известно време.

---

* Нидарос – средновековното име на Тронхайм. Б.пр.

И днес като през двата изминали дни прокарваха канали в леда и теглеха корабите чак докато не се стъмни. След това накладоха огньовете, свариха каша, облякоха си най-дебелите кожи и бързо се наядоха.

През четвъртата нощ задуха вятър и стана по-студено, а на зазоряване откриха, че прокараните канали са замръзнали. Морето се простираше навсякъде около тях, подобно на необятно бяло планинско плато. Вятърът довяваше и тънки снежинки, така че морската шир и небето се сливаха на хоризонта. Ледът ги беше заключил в студената си хватка. С напредването на деня задуха все по-силно и по-силно, така че напусаха корабите само при крайна необходимост.

Харалд не спа следващата нощ, нито пък Тургейр. На зазоряване корабостроителят каза онова, което всички вече знаеха, а именно, че най-важното в момента било да държат леда далеч от корабите.

– В противен случай ще останем без кораби, и то далеч от сушата – добави той.

– Там, където преди е имало канали, ледът сигурно ще може да бъде откъртен от мъже, които умеят да си служат с брадви с дълги дръжки – предположи Харалд.

– Вероятно би било най-добре да тръгнем към сушата, докато не е станало късно: веднъж застудее ли, времето може да не се оправи скоро. Винаги е така тук, на север – отбеляза Тургейр.

Харалд даже не го удостои с отговор, ами се обърна към Улвиюр:

– Свалете конете долу: мъжете ще откъртят каналите, а те ще теглят корабите.

– Тургейр е прав: студът ще стегне. Нека да свалим конете и да тръгнем към сушата. Сам знаеш, че ни трябва, за да носим среброто и останалото

богатство, което си събрал от хъвдингите – настоя Улвюр.

Харалд усети как го обзема гняв, който приятно затопли бузите му, докато накрая студът отново не надделя.

– Значи да оставя ледът да разруши корабите ни? Ако ги оставим, повече няма да ги видим – заяви той.

– Можем да построим нови. Богатството, което сме събрали, е по-важно – настоя Улвюр.

Харалд се замисли за момент и накрая заповяда на мъжете да започнат да откъртват каналите, а останалите да свалят конете на леда и да ги нахранят добре с овес, за да теглят здраво.

– След два дни ще сме в открито море – каза той уверено.

Улвюр изпълни заповедта му. Мнозина от мъжете нямаха нищо против да къртят: така се стопляха. Освен това ледът все още беше тънък и повечето канали веднага се откриха. На места бе толкова фин, че нямаше да издържи тежестта на конете, така че мъжете сами хващаха въжетата и теглеха корабите.

До свечеряване и пред трите кораба бяха откъртени широки канали и нямаше голяма опасност ледът да потопа някой от тях през нощта. Въпреки това оставиха стражи, които трябваше да наглеждат и конете. Харалд беше убеден, че животните ще оцелеят, ако носят дебели зимни кожи, така че ги покриха с одеяла.

На следващия ден вятърът отново се усили, довявайки сняг, който им отне видимостта. Навсякъде около тях се простираше непрогледна белота. Изгубиха от поглед и един малък остров наблизо и даже и Харалд осъзна, че през този ден нямаше да се придвижат и с една дължина напред.

Всички бяха достатъчно заети да следят корабите да не бъдат сковани от дебел лед, а конете да бъдат хубаво покрити с одеяла.

Въпреки това в онзи ден умря още едно животно. Трудно ги пояха и те не понасяха студа. Покрай корабите се беше натрупал сняг почти колкото човешки бой. Успяха да изринат малко, но вятърът не спираше да довява още и още, така че скоро загубиха и тази битка.

Вече на всички им беше студено, с изключение на онези, които треската успяваше да стопли за известно време.

Вечерта Харалд каза на Улвюр, че иска да види как ще мине и следващият ден, преди да прецени дали да изоставят корабите.

И през онази нощ спа само за кратки промеждутъци от време и беше буден, когато се счуши първата дъска, след което последваха още. Сякаш корабът стенеше от болка.

И трите кораба бяха изградени от дъбови дъски от кила до водната линия, а нагоре – от борови, за да плават безпроблемно по море.

Харалд осъзна, че положението бързо може да се влоши. Събуди Магнус Кралския син, който спеше съвсем близо до него, след което му заръча да свали палатката им долу на леда и да внимава да не я отвее вятърът.

Момчето трепереше от студ, така че не му се наложи да го увещава дълго. Успя да спаси и щайгата с храната им. Други отнесоха един куп кожи от полярна лисица и две големи кълба дебело въже от моржова кожа. На борда на „Олавсюден“ имаше и множество скъпи вещи, които свалиха на леда.

Но Харалд имаше още по-спешна задача. Отиде в средата на кораба, където подвижни греди, простира-

щи се от единия до другия му край, образуваха отделна палуба. Опита се да повдигне гредата най-близо до мачтата, но не можа да я помръдне.

– Остави на мен – настоя Хатълдор, който държеше брадвата си с дълга дръжка в ръка.

В мига, в който Харалд се отместил, той започна да я забива в гредата. Тя обаче беше замръзнала и продължаваше да не се помръдва. Успяха да я отместят едва когато я натроши на парчета.

Улвюр също беше дошъл.

– Не знам с колко време разполагаме – заяви той.

– Без сандъците не напускам кораба си – отсече Харалд.

Улвюр кимна и повика още мъже, които бързо заудряха по гредите с брадвите си. Те бяха замръзнали и трудно забиваха остриетата си в тях, а щом зърнаха двата сандъка, осъзнаха, че са свършили само половината работа.

Обкованите с желязо сандъци, които бяха поставени точно до кила, бяха замръзнали сред дебелия слой лед, покрил дъното на кораба.

– Освободете първо по-големия – заповяда Харалд, който също стоеше готов да кърти с брадва в ръка.

Само четирима мъже можеха да работят едновременно, но след известно време успяха да откъртят сандъка. След това го предадоха на други мъже, които го свалиха на леда.

Харалд се надяваше да го отнесат на известно разстояние от кораба, защото не се знаеше какво щеше да стане, щом той потънеше.

В мига, в който освободиха и втория сандък, повреденият кораб нададе поредния болезнен стон и се наклони на едната страна, поддавайки се лека-полека на притискането на ледените блокове един в друг.

Останалите два по-малки сандъка бяха замръзнали надълбоко в леда. Харалд започна да кърти колкото може по-близо до единия, но това щеше да отнеме време и накрая осъзна, че ще трябва да сцеди капака.

Обърна се към Улвюр и видя, че всички останали бяха напуснали кораба.

– Имам нужда от мешка – заповяда му Харалд.

– Трябва да напуснем кораба – настоя Улвюр.

Харалд се изправи, но намери само една голяма кожа. Пъхна ръце в сандъка и усети студените, замръзнали на ледени буци монети. Откърти много от тях с помощта на брадвата си, след което ги загреба с ръце и започна да ги нарежда върху кожата.

Това отне време.

– Скоро или ние ще си отидем, или среброто – напхни му Улвюр. Сталарът му, който беше до него още откакто и двамата служеха на византийския император, рядко му посягаше, но сега го дръпна за рамото.

Харалд уви кожата около монетите и му заповяда:

– Свали ги на леда.

Улвюр го погледна мрачно.

– Неколцина може би ще кажат, че си милееел повече за среброто, отколкото за живота си – отбеляза той. Въпреки това изпълни заповедта, като уви монетите добре и ги отнесе на леда.

На кораба останаха само Харалд и Хатълдор, но кралят не повика други. „Олавсюден“ все още се поклащаше на ръба на леда, но щеше да падне във водата, щом всички дъски се счупеха.

Ледът изсмукваше и последните му сили, смачквайки го докрай, и той пищеше, сякаш обзет от предсмъртен ужас.

Хатълдор заби брадвата си в леда, при което го разцепи на големи късове и се връза в кораба. Блик-

налата вода ги оплиска, но Харалд си избърса лицето. След това изрита сандъка, освобождавайки го от леда, и го взе.

Дъските вече се трошаха като сухи съчки. Намираха се точно над кила, но той започна да се отдалечава от тях. Корабът, чийто живот не трая дълго, изстена за един последен път и се сцепи.

Двамата мъже на борда можеха да се спасят само чрез плуване.

Харалд се хвана за една широка дъска, докато падаше във водата. Сандъкът вече беше по-лек, както плаваше над повърхността. Той видя как Хатълдор размахва панически ръце. Мъжете, застанали на леда, започнаха да ги викат и хвърлиха въжета във водата, но нито едно не достигна до Харалд.

Отначало усети болка, сякаш беше получил леденостудени изгаряния. Постепенно обаче това усещане премина в хладна топлина. Спомни си как като момче беше паднал в леденостудената вода. Бе изготвил капан на съседа си Рагнар, но и той самият бе попаднал в него. За малко да умре през онзи ден.

Сандъкът му натеза. Студът го влечеше надолу. Ледът го обгръщаше. Мнозина му подадоха ръка, но той не можа да ги стигне. Не можеше да различи ясно леда, на който бяха стъпили.

– Хвани ръката ми. Няма да се стопля много, като те издърпам на леда, но вероятно ще се почувствам малко по-добре – подкани го Хатълдор, който беше седнал на ръба с крака във водата. Точно зад него стояха много мъже, а отвъд се стелеше гъста мъгла.

– Първо вземи сандъка, а после издърпай и мен – настоя Харалд, след което избута спасеното богатство напред и го вдигна колкото може по-нависоко във въздуха.